

Utdanningspolitisk program

Kunnskap bygger kompetanse

Kortversjon

forslag til Norsk Lektorlags landsmøte 2019

Lektorens autonomi

Fagene bærer skolen

Solid faglig forankring er en forutsetning for å utvikle forståelse og dybdelæring og må derfor stå sentralt helt fra skolestart. Tydelig faglig og metodisk progresjon sikrer elevene bedre læring og bedre læringsmiljø og reduserer frafall.

Tid til undervisning

Undervisning er skolens kjerneoppgave. Skal læreren få nok tid til dette, må undervisningsbegrepet defineres tydelig, og elevene må få årstimetallet de har krav på. Mer heterogene elevgrupper og læringsressurser av ujevn kvalitet gjør det stadig mer tidkrevende for læreren å sørge for gode undervisningsopplegg.

Fjern tidstyver og byråkrati

Love og forskrifter har få konkrete krav til rapportering og dokumentasjon i skolen. Enkle grep kan fjerne unødvendig byråkrati, slik at lektorer og lærere kan bruke tiden til undervisningens for- og etterarbeid.

En demokratisk og åpen skole

Opplæringen skal fremme vitenskapelig tenkemåte, demokrati og likestilling. Skolens ansatte har vid og omfattende ytringsfrihet om forholdene i skolen, Norsk Lektorlag vil ha større åpenhet i og om skolen.

God skolekvalitet i hele landet

Alle elever har rett til en fullverdig grunnopplæring. Et helhetlig kunnskapssystem for skoleforskning er nødvendig for å sikre et høyt faglig nivå i norsk skole. Norsk Lektorlag er positiv til nettundervisning, som åpner nye muligheter både for undervisning og for etter- og videreutdanning.

Kompetanse

Kompetente lærere til alle

Lektoren har en avgjørende rolle i elevenes læringsprosess. Lektorer og lærere med høy faglig kompetanse gir bedre elevprestasjoner og bidrar til sosial mobilitet hos elevene. Elever fortjener lærere med faglig fordypning i fagene de underviser i, derfor må lektor- og lærertitlene beskyttes, og norsk skole få kompetansekrav på alle trinn i alle fag.

Etter- og videreutdanning

Elevene og samfunnet trenger oppdaterte lektorer og lærere. Offentlige skoleeiere er forpliktet til å kartlegge og planlegge behovet for kompetanseutvikling. Lektorer og lærere har like stort behov for jevnlig faglig oppdatering som i en rekke andre yrker der dette er lovpålagt. Relevant etter- og videreutdanning på faglig tilfredsstillende nivå må tilbys alle i skolen.

Karriereveier

En god skole er avhengig av at læreren får utvikle seg som underviser gjennom hele yrkeskarrieren. Fagkompetansen hos lektorer og lærere gir merverdi i alle deler av grunnopplæringen. Det må finnes faglige karriereveier i skolen, ikke bare administrative.

Høyere utdanning

Kvalitet må stå sentralt i hele universitets- og høyskolesektoren. Høyere utdanning i Norge skal holde høy internasjonal standard. Fremragende undervisning må anerkjennes bedre i academia.

Lektor- og lærerutdanningene

Skolens samfunnsbyggende rolle og lærerens betydning for kvaliteten i skolen gjør det vesentlig å fortsette å heve kravene til kvalitet ved lektorprogrammene og lærerutdanningene.

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

PPU-studiet er den viktigste veien til en yrkeskarriere i skolen for akademikere og andre profesjoner med og uten yrkeserfaring, og bør få større nasjonal oppmerksomhet.

Profesjonell skoleledelse

Gode skoleledere har pedagogisk bakgrunn, ansetter høyt kvalifiserte lektorer og lærere, og bygger utviklingsarbeidet på faglærernes vurderinger. Tiltak som ikke kan knyttes direkte til fag, må effektmåles og evalueres kritisk.

Ansvarlige skoleiere

Skoleeieren må sørge for at skolen har nok ressurser og drives i tråd med lov- og avtaleverk. Retten til fast stilling og fortrinnsrett til utvidet stilling må respekteres, og bruken av ufaglærte vikarer må avskaffes.

Trygt og forsvarlig arbeidsmiljø

Trygg arbeidsplass

Lærerne har samme rett til et forsvarlig arbeidsmiljø som ansatte ved andre arbeidsplasser. Elevrettigheter må ikke gå ut over ansattes helse, trygghet og rettssikkerhet.

Forsvarlig arbeidsmiljø

Arbeidsgiveren må stille nødvendig fysisk infrastruktur til rådighet, som pauserom, stillerom og samtalerom, mobiltelefoner og annet teknisk utstyr. Skolen, elevene og de foresatte må respektere at lærere har arbeidstid.

Vurdering

Vurdering skal bidra til læring og fortelle hva eleven kan. Lærestoff og undervisningsopplegg må sikre elevene forutsigbarhet og objektivitet i vurderingen. Faglæreren skal vurdere om rammer og grunnlag for standpunktvurdering er forsvarlig.

Lærere som har fagutdanning fra universitet/høyskole og praktisk-pedagogisk utdanning, scorer signifikant bedre på individuell vurderingspraksis enn lærere med kortere utdanning. Det er viktig å sikre at både faglærer og sensor er godt kvalifisert, får jevnlig etterutdanning innen vurdering og får tilstrekkelig tid og godtgjøring.

Like rammer for vurdering

Eksamens- og vurderingssystemene i norsk skole må være pålitelige og sikre at elevene vurderes på likt grunnlag, og at hver elev blir vurdert ut fra sin faktiske kunnskap i faget.

Tilpasset opplæring for alle

Alle elever skal ha reell rett til tilpasset opplæring av kvalifiserte faglærere. Til spesialundervisning trengs undervisningspersonale som både har fagkompetanse og spesialpedagogisk kompetanse. God utviklingsstøtte krever at skoleeieren i tilstrekkelig grad får andre profesjoner inn i skolen.

Læremidler på fagets premisser

Godt utviklede læremidler er nødvendige verktøy i undervisningen. Læreren skal ha reell påvirkning på valg og bruk av alle typer læremidler, som ekskursjoner, digitale læremidler og lærebøker på papir. Læremidlene må ikke være utdatert.

Kunnskapsskolen bærer kompetansesamfunnet

Skolens viktigste oppgave er å formidle kunnskap og la elevene utvikle ulike ferdigheter. Skolens fag skal bygge på akademiske, profesjonsfaglige og håndverksmessige tradisjoner.

Norsk skole skal gi alle elever like muligheter til å realisere potensialet sitt og kunne delta aktivt i samfunnet. Utdanning er et av våre viktigste velferdsgoder, derfor har elevene et selvstendig ansvar for å utvikle kunnskap og ferdigheter. Dette ansvaret tiltar gjennom skoleløpet.

Kunnskap er kjerneelementet i all kompetanse. I et kunnskapsintensivt og spesialisert arbeidsliv øker behovet for solide praktiske og teoretiske fagkunnskaper som kan anvendes på flere ulike måter. Dette gjør det viktigere enn før å bygge skolefagene på oppdatert kunnskap. I et samfunn med rask endringstakt trenger arbeidslivet mer kompetanse, kreativitet og omstillingsevne. Solide fagkunnskaper er en forutsetning for alt dette.

Kunnskap er grunnleggende for både utdanning og dannelse. Dannelsesoppdraget – å la elevene utvikle seg som individer og samfunnsborgere – må være integrert i skolens arbeid med elevenes faglige utvikling. Kunnskap er nødvendig for å sette elevene i stand til kritisk refleksjon og å gjenkjenne ufaglige og uvitenskapelige påstander.

Faglæreren forvalter våre kunnskapstradisjoner, er kulturformidler og rollemodell, og har en avgjørende rolle i elevenes læringsprosesser. Lektoren skal ha tilstrekkelig profesjonelt handlingsrom. Det er hverken ønskelig eller mulig å styre didaktikken, de pedagogiske prosessene eller det relasjonelle arbeidet i undervisningen.

Hovedmålet for Norsk Lektorlags program er at alle elever møter en skole der de kan tilegne seg kunnskap og utvikle ferdigheter for videre utdanning, yrkeskarriere og livsmestring. Nøkkelen til en god skole er kompetente lektorer og lærere som har gode arbeids-, lønns- og rammevilkår.

Utdanningspolitisk program

Kunnskap bygger kompetanse

Forslag til Norsk Lektorlags landsmøte 2019

Innhold

	Kunnskapsskolen bærer kompetansesamfunnet.....	4
1.	Fagene bærer skolen	5
2.	Tid til undervisning	6
	Fjern tidstyver og byråkrati.....	6
3.	En demokratisk og åpen skole	7
4.	Kompetente lærere til alle	7
	Etter- og videreutdanning.....	8
	Karriereveier	8
	Lektor- og lærerutdanningene.....	8
	Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU).....	9
5.	Høyere utdanning	9
6.	Profesjonell skoleledelse	10
7.	Ansvarlige skoleeiere	10
	Forsvarlig arbeidsmiljø	11
	Trygg arbeidsplass	12
8.	God skolekvalitet i hele landet	12
9.	Vurdering	13
	Like rammer for vurdering.....	13
10.	Tilpasset opplæring for alle	14
11.	Læremidler på fagenes premisser	15

1 Kunnskapsskolen bærer kompetansesamfunnet

2 Skolens viktigste oppgave er å formidle kunnskap og la elevene utvikle ulike
3 ferdigheter. Skolens fag skal bygge på akademiske, profesjonsfaglige og
4 håndverksmessige tradisjoner.

5 Norsk skole skal gi alle elever like muligheter til å realisere potensialet sitt og
6 kunne delta aktivt i samfunnet. Utdanning er et av våre viktigste
7 velferdsgoder, derfor har elevene et selvstendig ansvar for å utvikle kunnskap
8 og ferdigheter. Dette ansvaret tiltar gjennom skoleløpet.

9 Kunnskap er kjerneelementet i all kompetanse. I et kunnskapsintensivt og
10 spesialisert arbeidsliv øker behovet for solide praktiske og teoretiske
11 fagkunnskaper som kan anvendes på flere ulike måter. Dette gjør det viktigere
12 enn før å bygge skolefagene på oppdatert kunnskap. I et samfunn med rask
13 endringstakt trenger arbeidslivet mer kompetanse, kreativitet og
14 omstillingsevne. Solide fagkunnskaper er en forutsetning for alt dette.

15 Kunnskap er grunnleggende for både utdanning og dannelse.
16 Dannelsesoppdraget – å la elevene utvikle seg som individer og
17 samfunnsborgere – må være integrert i skolens arbeid med elevenes faglige
18 utvikling. Kunnskap er nødvendig for å sette elevene i stand til kritisk
19 refleksjon og å gjenkjenne ufaglige og uvitenskapelige påstander.

20 Faglæreren forvalter våre kunnskapstradisjoner, er kulturformidler og
21 rollemodell, og har en avgjørende rolle i elevenes læringsprosesser. Lektoren
22 skal ha tilstrekkelig profesjonelt handlingsrom. Det er hverken ønskelig eller
23 mulig å styre didaktikken, de pedagogiske prosessene eller det relasjonelle
24 arbeidet i undervisningen.

25 Hovedmålet for Norsk Lektorlags program er at alle elever møter en skole der
26 de kan tilegne seg kunnskap og utvikle ferdigheter for videre utdanning,
27 yrkeskarriere og livsmestring. Nøkkelen til en god skole er kompetente
28 lektorer og lærere som har gode arbeids-, lønns- og rammevilkår.

29 1. Fagene bærer skolen

30 Solid faglig forankring er en forutsetning for å utvikle forståelse og dybdelæring og må
31 derfor stå sentralt helt fra skolestart. Tydelig faglig og metodisk progresjon sikrer elevene
32 bedre læring og bedre læringsmiljø og reduserer frafall.

Norsk Lektorlag mener:

- 33 1.1. De ulike skoletrinnene og skoleslagene, fra barnetrinnet via ungdomsskolen til fullført
34 videregående skole og voksenopplæring, må få rom til å utvikle sin egenart gjennom
35 tilpassede mål og arbeidsmåter.
- 36 1.2. Fellestid i skolen skal hovedsakelig gå til faglig utviklingsarbeid og profesjonsfaglig samarbeid
37 på faglærernes premisser. Kollegialt samarbeid mellom faglærere styrker skolekvaliteten og
38 bør enkelt kunne gjennomføres også digitalt og på tvers av skoler og skoleslag.
- 39 1.3. Skolefagenes læreplaner og vurderingsordninger må tydelig definere forventet progresjon og
40 faglig nivå gjennom klare kompetansemål i hele skoleløpet. For å sikre at alle elever får lære
41 det de trenger, bør mulighetene for fleksibel og differensiert progresjon utnyttes.
- 42 1.4. Skal alle elever ha forutsetninger som gir dem utbytte av å følge opplæringen i videregående
43 skole, trengs det differensierte opptakskrav og poenggrenser for ulike studieretninger. Elever
44 uten de nødvendige faglige forutsetningene må få tilbud om et tilpasset studieprogram eller et
45 ekstra forberedelsesår.
- 46 1.5. I videregående skole må både yrkesfaglige og studieforberedende programmer i større grad
47 kunne bidra til et variert skoletilbud ved å få utvikle sin egenart. Lektor 2-ordningen, der
48 fagpersoner fra arbeidslivet deltar i å utarbeide læreplanrettede undervisningsopplegg, bør
49 utvides til flere fag enn realfag.
- 50 1.6. Elever på studiespesialiserende og andre studieforberedende programmer må forberedes
51 bedre til videre studier. Rammevilkår som finansiering fra skoleeieren, kvalifiserte lærekrefter,
52 elevenes faglige nivå ved programstart og kontakten med akademia må bedres.
- 53 1.7. Skal yrkesfag være attraktivt, må samfunnet sørge for nok læreplasser og lærere som har både
54 fagutdanning, pedagogisk utdanning og arbeidserfaring fra fagretningen de underviser i.
55 Elever i arbeidslivspraksis skal følges opp av en faglig kompetent lærer i tett samarbeid med
56 virksomheten.
- 57 1.8. Flere elever med fagbrev som ønsker videre utdanning innen sitt fagfelt, bør få muligheten til
58 å velge det yrkesfaglige løpet for høyere profesjonsutdanning (Y-veien).

59 2. Tid til undervisning

60 Undervisning er skolens kjerneoppgave. Skal læreren få nok tid til dette, må
61 undervisningsbegrepet defineres tydelig, og elevene må få årstimetallet de har krav på.
62 Mer heterogene elevgrupper og læringsressurser av ujevn kvalitet gjør det stadig mer
63 tidkrevende for læreren å sørge for gode undervisningsopplegg.

Norsk Lektorlag mener:

- 64 2.1. Opplæringsloven må definere undervisningsbegrepet slik at skoleeieren ikke kan definere
65 aktiviteter utenfor faglærernes pedagogiske opplegg som undervisning.
- 66 2.2. Undervisning er opplæring av og arbeid sammen med elever som
67 - tar utgangspunkt i fagets læreplan
68 - er en del av lærerens pedagogiske opplegg
69 - medfører for- og/eller etterarbeid
70 - danner grunnlag for vurdering i faget
- 71 2.3. Skoleledelsen skal sørge for at hver enkelt lærer får nok tid til undervisning, for- og etterarbeid
72 og faglig oppfølging av hver elev. Kontaktlæreren må selv styre tiden for å følge opp elevene.
- 73 2.4. Skolen må holdes ansvarlig for at elevene får årstimetallet de har krav på i det enkelte faget,
74 gjennom undervisning utført av kvalifisert undervisningspersonale. Dette må kunne
75 dokumenteres, og det må i planleggingen tas høyde for forventet timebortfall grunnet
76 eksamen o.l.
- 77 2.5. Skoleledelsen skal ikke ta timer fra skolefag til aktiviteter og prosjekter som faglæreren ikke
78 kan innpasse i undervisningen i tråd med læreplanen.

79 Fjern tidstyver og byråkrati

80 Lover og forskrifter har få konkrete krav til rapportering og dokumentasjon i skolen. Enkle
81 grep kan fjerne unødvendig byråkrati, slik at lektorer og lærere kan bruke tiden til
82 undervisningens for- og etterarbeid.

Norsk Lektorlag mener:

- 83 2.6 Som hovedregel skal muntlige tilbakemeldinger til elevene være tilstrekkelig. Skriftlig
84 rapportering og tilbakemelding må være opp til hver enkelt lærer om det ikke følger av lov
85 eller forskrift.
- 86 2.7 Ved alle nye rapporteringskrav eller oppgaver skal tidsbruk for læreren vurderes, sammen
87 med hvilke andre oppgaver som skal reduseres. Skriftlig rapportering skal som hovedregel
88 gjøres av administrativt personale.
- 89 2.8 Læreren skal normalt ikke utføre oppgaver som tilhører andre profesjoner eller yrkesgrupper,
90 som f.eks. helsesykepleieren, sosiallæreren, minoritetsrådgiveren, renholderen, vaktmesteren
91 og IT-, kontor- eller kantinedarbeideren.
- 92 2.9 Utstyr og IT-systemer må dimensjoneres og driftes slik at læreren kan arbeide effektivt.
93 Arbeidsgiverens systemer må kommunisere med hverandre, lærerens tid må ikke misbrukes til
94 å oppgi data skolen allerede har.

95 3. En demokratisk og åpen skole

96 Opplæringen skal fremme vitenskapelig tenkemåte, demokrati og likestilling. Skolens
97 ansatte har vid og omfattende ytringsfrihet om forholdene i skolen, Norsk Lektorlag
98 vil ha større åpenhet i og om skolen.

Norsk Lektorlag mener:

- 99 3.1. Skoleeieren og skoleledelsen bør oppmuntre ansatte til å delta i den offentlige debatten.
100 Skolens ansatte kan fritt snakke om skolepolitikk og forhold ved skolen som ikke er
101 taushetsbelagt, når de ikke ytrer seg på vegne av arbeidsgiveren. Arbeidsgiveren kan ikke
102 generelt kreve bruk av tjenestevei før ansatte uttaler seg offentlig.
- 103 3.2. Læreren har en profesjonell plikt til å bidra med egne faglige vurderinger og til saklig
104 opplysning i offentligheten om hverdagen i skolen. En slik plikt strider ikke mot arbeidstagerens
105 lojalitetsplikt.
- 106 3.3. Det skal være åpenhet for allmennheten om daglig drift, planer, lærerkompetanse, resultater
107 og eksterne relasjoner ved hver enkelt skole. Utdanning og faglig fordypning hos hver enkelt
108 lærer skal være åpent tilgjengelig på skolens nettsider.
- 109 3.4. Personvern og personlig integritet må ivaretas for både ansatte og elever.
110

111 4. Kompetente lærere til alle

112 Lektoren har en avgjørende rolle i elevenes læringsprosess. Lektorer og lærere med høy
113 faglig kompetanse gir bedre elevprestasjoner og bidrar til sosial mobilitet hos elevene.
114 Elever fortjener lærere med faglig fordypning i fagene de underviser i, derfor må lektor-
115 og lærertitlene beskyttes, og norsk skole må få kompetansekrav på alle trinn i alle fag.

Norsk Lektorlag mener:

- 116 4.1. Lektor- og lærertittelen må beskyttes og innføring av en sertifiseringsordning vurderes.
- 117 4.2. Norge trenger en forpliktende langtidsplan for høyere kompetansekrav i skolen.
- 118 4.3. Kompetansekravene bør tilsvare fagets nivå. I grunnskolen bør alle lærere ha minst ett års
119 faglig fordypning (60 studiepoeng) i sine undervisningsfag.
- 120 4.4. I videregående skole må dagens krav om 60 studiepoeng omfatte alle lærere.
- 121 4.5. Lærere som settes til å undervise i fag der de mangler fordypning, må få rett til nødvendig
122 videreutdanning innen et år. Som et langsiktig mål bør lærere som underviser i programfag,
123 og etter hvert alle lærere i videregående, ha minst 90 studiepoeng fordypning i
124 undervisningsfaget. Videreutdanningssystemet og lektorprogrammene må utvikles i tråd
125 med dette.
- 126 4.6. Lærere med faglig fordypning bør foretrekkes til å undervise i disse fagene. Lektorer med
127 mastergrad eller hovedfag skal som hovedregel tildeles undervisning i hovedfaget sitt.
- 128 4.7. Rektors vurdering av hva som er relevant undervisningskompetanse, må kvalitetssikres
129 gjennom nasjonale retningslinjer.

130 Etter- og videreutdanning

131 Elevene og samfunnet trenger oppdaterte lektorer og lærere. Offentlige skoleeiere er
132 forpliktet til å kartlegge og planlegge behovet for kompetanseutvikling. Lektorer og
133 lærere har like stort behov for jevnlig faglig oppdatering som i en rekke andre yrker der
134 dette er lovpålagt. Relevant etter- og videreutdanning på faglig tilfredsstillende nivå må
135 tilbys alle i skolen.

Norsk Lektorlag mener:

- 136 4.8. Lektorer og lærere må få forskriftsfestet rett til årlig etterutdanning som er relevant for
137 deres faglige videreutvikling. Både etter- og videreutdanning bør gi lønnet permisjon og
138 pensjonsopptjening.
- 139 4.9. Lektorer og lærere må få forskriftsfestet rett til relevant videreutdanning hvert femte år.
- 140 4.10. Et nasjonalt tilsyn med opplæringsloven må gjennomføres for å avdekke hvilke skoleeiere
141 som faktisk tilbyr etter- og videreutdanning med faglig innhold.
- 142 4.11. Etter- og videreutdanningstilbud må ha bedre kvalitet og organiseres slik at etter- og
143 videreutdanningen kan kombineres med lærerjobben.
- 144 4.12. Faglæreren har et selvstendig profesjonelt ansvar for å etterspørre nødvendig etter- og
145 videreutdanning og for å holde seg oppdatert på eget fagområde innenfor
146 arbeidstidsavtalens rammer.

147

148 Karriereveier

149 En god skole er avhengig av at læreren får utvikle seg som underviser gjennom hele
150 yrkeskarrieren. Fagkompetansen hos lektorer og lærere gir merverdi i alle deler av
151 grunnopplæringen. Det må finnes faglige karriereveier i skolen, ikke bare administrative.

Norsk Lektorlag mener:

- 152 4.13. Det må utvikles et helhetlig system i skolen med faglige karriereveier som ikke leder ut av
153 klasserommet. Arbeidsforholdene og lønssystemet må gjøre det mulig å rekruttere og
154 beholde de beste lærerne og lektorene i klasserommet.
- 155 4.14. Felles nasjonale rammer må sikre høye faglige krav til fordypningen i alle
156 lærerspesialistutdanninger. Arbeidsgiveren skal tilrettelegge for at spesialisten, ved siden av
157 den ordinære undervisningen, får bidra til kompetanseheving sammen med kollegene.
- 158 4.15. Det må innføres flere kombinerte lærerstillinger mellom grunnopplæringen og universitets-
159 og høyskolesektoren. En lektor-doktorgrad vil heve skolekvaliteten, øke læreryrkets status
160 og gi mer klasseromsforskning av høy kvalitet.
- 161 4.16. Skolen bør bli en attraktiv arbeidsplass for lektorer med doktorgrad. Dette vil gi skolene
162 flere lektorer med spesialkompetanse og bidra til mer praksisnær skoleforskning.

163 Lektor- og lærerutdanningene

164 Skolens samfunnsbyggende rolle og lærerens betydning for kvaliteten i skolen gjør det
165 vesentlig å fortsette å heve kravene til kvalitet ved lektorprogrammene og
166 lærerutdanningene.

- 167 4.17 Lektorutdanningen og grunnskolelærerutdanningen skal være forskningsbasert, ha
168 hovedvekt på undervisningsfagene og de grunnleggende ferdighetene og gi reell mulighet
169 til god faglig fordypning. Utdanning i skolens fag skal ligge tett opptil universitetenes
170 vitenskapsfag.
- 171 4.18 Det bør være høye opptakskrav til all lærerutdanning. I fagene man ønsker å studere og
172 undervise i, bør det minst forventes middels høyt nivå.
- 173 4.19 Alle lærerutdanninger må få de samme økonomiske insentivene, og all lærerutdanning skal
174 vurderes jevnlig gjennom et nasjonalt kvalitetssikringssystem.
- 175 4.20 Det er bra for elevene at lærerutdanningene nå er hevet til masternivå. For å synliggjøre
176 forskjellene i akademisk profil og graden av faglig fordypning i de ulike lærerutdanningene
177 bør masterkandidater fra grunnskolelærerutdanningen få tittelen grunnskolelærer, mens
178 titlene lektor og lektor med tillegg brukes om kandidater med faglig fordypning fra
179 lektorprogrammene og praktisk-pedagogisk utdanning. Lektorer med doktorgrad bør få
180 egen tittel.

181

182 Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

183 PPU-studiet er den viktigste veien til en yrkeskarriere i skolen for akademikere og andre
184 profesjoner med og uten yrkeserfaring, og bør få større nasjonal oppmerksomhet.

- 185 4.21 PPU-studiene bør få større nasjonal oppmerksomhet. Kvaliteten på PPU-programmene ved
186 universiteter og høyskoler må inn i et nasjonalt kvalitetssikringssystem.
- 187 4.22 God kontakt mellom lærerutdannerne og lærere i praksisfeltet er en nøkkelfaktor for bedre
188 kvalitet i PPU-utdanningen. Lærerutdannerne bør selv jevnlig undervise i skolen på de
189 trinnene de utdanner kandidater til.
- 190 4.23 Praksisveiledere bør ha minst fem års undervisningserfaring og hovedfags- eller masternivå
191 i det aktuelle faget.
- 192 4.24 Det skal være obligatorisk for studentene å delta i praksisskolens faglige fellesskap, bl.a. for
193 å kunne få erfaring med skole-hjem-samarbeid og samarbeid med andre profesjoner.
- 194 4.25 Et lønnet turnusår der teoridelen leveres av UH-sektoren (universitet og høyskoler), bør
195 prøves ut som en av flere piloter for å høste erfaringer som kan videreutvikle dagens PPU-
196 studium. Målet er å gi bedre praksisordninger og å utvikle samarbeidet mellom
197 praksisskolene og UH-sektoren.

198 5. Høyere utdanning

199 Kvalitet må stå sentralt i hele universitets- og høyskolesektoren. Høyere utdanning i
200 Norge skal holde høy internasjonal standard. Fremragende undervisning må anerkjennes
201 bedre i academia.

- 202 5.1 Innholdet i undervisningen i høyere utdanning skal holde høyt internasjonal nivå. Det bør
203 være åpenhet om kvalitet og kvalitetsavvik ved studiestedet, informasjon om dette bør
204 være lett tilgjengelig for studentene og offentligheten.

- 205 5.2 Samarbeidet mellom høyere utdanningsinstitusjoner og studiespesialiserende
206 utdanningsprogrammer må styrkes gjennom etablering og utvikling av gode strukturer.
207 Arbeidet for å sikre kvalitet i høyere utdanning bør kobles opp mot kvalitetssikringen av
208 skolens studieforberevende programmer.
- 209 5.3 Gode undervisere må anerkjennes gjennom krav til utdanningsfaglig kompetanse og
210 karrieremuligheter som f.eks. meritteringsordninger og delte stillinger.
- 211 5.4 Praksis i høyere utdanning skal ha et klart definert læringsutbytte.
- 212

213 6. Profesjonell skoleledelse

214 Gode skoleledere har pedagogisk bakgrunn, ansetter høyt kvalifiserte lektorer og lærere,
215 og bygger utviklingsarbeidet på faglærernes vurderinger. Tiltak som ikke kan knyttes
216 direkte til fag, må effektmåles og evalueres kritisk.

Norsk Lektorlag mener:

- 217 6.1. Det er skoleledelsens ansvar at elevenes læringsaktiviteter ledes av kvalifiserte lærere.
- 218 6.2. Det er skoleledelsens viktigste oppgave å rekruttere, beholde og videreutvikle en stab av
219 høyt kvalifiserte lektorer og lærere. Utlysning eller nyansettelse av lærere uten mastergrad
220 skal begrunnes faglig, ikke økonomisk.
- 221 6.3. Rektor og pedagogisk ledelse skal ha pedagogisk bakgrunn og bør som hovedregel ha
222 undervisningserfaring fra samme skoleslag. Mellomledere skal ha undervisningsplikt.
- 223 6.4. Innholdet i planleggingsdagene skal alltid drøftes med tillitsvalgte, og planleggingsdagene
224 bør fylles med det faglige innholdet som lærerne vurderer best styrker elevenes faglige
225 utvikling.
- 226 6.5. Skolen må ha profesjonell fagkompetanse på personalforvaltning, og skolens
227 personalpolitikk må bygge på et godt partssamarbeid og være godt kjent for de ansatte.
- 228 6.6. Et godt skolemiljø sikres best ved å prioritere ressursene til bedre faglige rammer for
229 elevene.

230 7. Ansvarlige skoleeiere

231 Skoleeieren må sørge for at skolen har nok ressurser og drives i tråd med lov- og
232 avtaleverk. Retten til fast stilling og fortrinnsrett til utvidet stilling må respekteres, og
233 bruken av ufaglærte vikarer må avskaffes.

Norsk Lektorlag mener:

- 234 7.1. Når gruppestørrelse og gruppesammensetning fastsettes, må faglige og pedagogiske
235 vurderinger for å gi elevene best mulig opplæring veie tyngre enn kortsiktig økonomisk
236 innsparing.
- 237 7.2. God veiledning av nyutdannede krever nok tid og kvalifiserte, erfarne veiledere.

- 238 7.3. Skoleeieren har et særlig ansvar for å sikre at elevene er tilstrekkelig forberedt til å gå
239 videre til neste nivå i skolen.
- 240 7.4. Lærertetthet er vesentlig for å kunne gi alle elever god tilpasset opplæring, men det er ikke
241 dokumentert at faste nasjonale normer er det beste verktøyet for å gi elevene et bedre
242 læringsutbytte. Normer for lærertetthet må ikke gå på bekostning av å styrke lærerstabens
243 kompetansenivå og andre profesjoner i skolen.
- 244 7.5. Skolen er et velferdsgode for alle. En god offentlig skole bør være hovedstammen i et godt
245 skoletilbud. Privatskoler og andre opplæringstilbud er positivt som supplement.

246

247 Forsvarlig arbeidsmiljø

248 Arbeidsgiveren må stille nødvendig fysisk infrastruktur til rådighet, som pauserom, stillerom
249 og samtalerom, mobiltelefoner og annet teknisk utstyr. Skolen, elevene og de foresatte må
250 respektere at lærere har arbeidstid.

Norsk Lektorlag mener:

- 251 7.6. Arbeidsgiveren må sørge for nødvendig teknisk utstyr til at lærerjobben kan utføres effektivt,
252 og fysiske forhold som gjør det mulig å utføre konsentrasjonskrevende arbeid på skolen.
- 253 7.7. For å ivareta et godt psykososialt arbeidsmiljø er egne pauserom for lærerne nødvendig.
254 Skolen må også ha kjøreregler for elektronisk kommunikasjon på kveldstid og i helger, ved
255 avspasering og ved sykdom.
- 256 7.8. Arbeidsgiveren må organisere virksomheten slik at personvernet til elever og ansatte ivaretas
257 bedre. Dette gjelder både fysisk og elektronisk infrastruktur, som avskjermede samtalerom og
258 sikre utskriftsløsninger.
- 259 7.9. Ved sykdom og permisjon er det arbeidsgiverens ansvar at kontaktlærerfunksjoner,
260 undervisningsforberedelser, etterarbeid og fraværstiltak ivaretas.

261 Trygg arbeidsplass

262 Lærerne har samme rett til et forsvarlig arbeidsmiljø som ansatte ved andre
263 arbeidsplasser. Elevrettigheter må ikke gå ut over ansattes helse, trygghet og
264 rettssikkerhet.

Norsk Lektorlag mener:

265 7.10. Det viktigste arbeidet for et godt psykososialt miljø skjer i klasserommet. Gode klasse miljøer
266 og målbevisst arbeid med elevenes holdninger er sentralt for å motarbeide mobbing. Arbeidet
267 for trygge og gode læringsmiljøer må omfatte alle, også elever med stort læringspotensial.

268 7.11. Aktivitetsplikten mot mobbing krever kompetanse, særlig hos skoleledelsen. Ansatte må få
269 opplæring i å avdekke og håndtere mobbing, diskriminering og andre krenkelsler.

270 7.12. Lovverket må ivareta læreres rettssikkerhet bedre i elevsaker. Ved beskyldninger mot en lærer
271 må saksinnsyn, kontradiksjon og saksgang gjennomføres uten ugrunnet opphold.

272 7.13. Vold og trusler i skolen er et alvorlig arbeidsmiljøproblem som må forebygges bedre.
273 Skoleledelsen må gi ansatte nødvendig skolering og ha oppdaterte risikovurderinger og
274 beredskapsrutiner.

275 7.14. Alle ulykker og voldshendelser skal avviksmeldes. Straffbare handlinger skal politianmeldes,
276 ansvaret ligger hos skoleeieren og skoleledelsen.

277 7.15. For å sikre at skolen er en trygg arbeidsplass, bør elever i videregående skole som utviser
278 adferd til skade for lærere og medelever, lettere kunne fratras vanlig skoleplass.

279

280 8. God skolekvalitet i hele landet

281 Alle elever har rett til en fullverdig grunnopplæring. Et helhetlig kunnskapssystem for
282 skoleforskning er nødvendig for å sikre et høyt faglig nivå i norsk skole. Norsk Lektorlag er
283 positiv til nettundervisning, som åpner nye muligheter både for undervisning og for etter-
284 og videreutdanning.

Norsk Lektorlag mener:

285 8.1 Norsk skole trenger et helhetlig kunnskapssystem som kan gi bedre skoleforskning. Andelen
286 kvantitative forskningsbidrag må økes. Utdanningsforskning bør oppsummeres og formidles til
287 praksisfeltet, bl.a. gjennom utvikling og forvaltning av et utdanningsbibliotek for
288 skolesektoren.

289 8.2 Norsk skole skal ha et høyt faglig nivå. Både nasjonale prøver, skolebidragsindikatorer og
290 internasjonale komparative studier av kvalitet i skolen er viktige verktøy for å nå dette målet.
291 Målinger av skolekvalitet bør også måle effekten av lærernes kompetanse.

292 8.3 Kvalitets- og avvikssystemer som fanger opp timekutt, mangel på kvalifiserte lærere, bruk av
293 ufaglærte, lærerløse timer, uforsvarlige arbeidsforhold o.l., må tas i bruk i skolen.

294 8.4 Desentralisert kompetanseutvikling i skolen må ivareta de ulike profesjonsfaglige behovene
295 hos lektorer og lærere i grunnskolen og videregående skole.

296 8.5 Nettundervisning må ivareta et godt læringsmiljø, bl.a. gjennom god dialog mellom lærere og
297 elever og gjennom nødvendig individuell oppfølging av hver elev. Bruk av nettundervisning må
298 respektere lov- og avtaleverk, arbeidstidsavtalen og elevers rett til minstetimetall i fag.

299 8.6 Veilederkorpset som skal følge opp kommuner med for lav skolekvalitet, må ha solid
300 fagkompetanse. Statens innovasjonsordning for skolekvalitet må være forskningsbasert.

301 9. Vurdering

302 Vurdering skal bidra til læring og fortelle hva eleven kan. Lærestoff og undervisningsopplegg
303 må sikre elevene forutsigbarhet og objektivitet i vurderingen. Faglæreren skal vurdere om
304 rammer og grunnlag for standpunktvurdering er forsvarlig. Lærere som har fagutdanning fra
305 universitet/høyskole og praktisk-pedagogisk utdanning, scorer signifikant bedre på
306 individuell vurderingspraksis enn lærere med kortere utdanning. Det er viktig å sikre at både
307 faglærer og sensor er godt kvalifisert, får jevnlig etterutdanning innen vurdering og får
308 tilstrekkelig tid og godtgjøring.

Norsk Lektorlag mener:

- 309 9.1. Elevene skal vurderes i fagkunnskap og ferdigheter av en lærer med kompetanse i
310 undervisningsfaget. Elevene skal ikke vurderes etter sosiale og emosjonelle ferdigheter. Ved
311 vurdering av tverrfaglige temaer og ved tverrfaglig eksamen skal faglæreren kun vurdere
312 kompetansemål i eget fag. Vurderingssystemene må hindre at rektorer, skoleiere eller
313 myndigheter kan utøve press for at faglærere og sensorer skal la elever bestå.
- 314 9.2. Skal læreren ha grunnlag for vurdering, må elevene være tilstede. Dette gjelder også i
315 grunnskolen.
- 316 9.3. Karakterer veileder elevene om faglig nivå og progresjon og er en naturlig del av
317 underveivurderingen der læreren finner det formålstjenlig.
- 318 9.4. Karakterer i orden og adferd er et nødvendig verktøy for å kunne korrigere uakseptabel
319 adferd.
- 320 9.5. Lærernes autonomi over vurderingssystemet har svært stor betydning for god vurdering. Skal
321 elevene få gode tilbakemeldinger og godt læringsutbytte, må lærerne jevnlig få mulighet til å
322 videreutvikle og forbedre vurderingskompetansen sin .
- 323 9.6. Norsk skole har store variasjoner i vurderingspraksis og trenger mer kompetanseheving på
324 fagnivå for at lærernes vurderingskompetanse i fagene skal videreutvikles.
- 325 9.7. Nye sensorer bør som minimum ha ført minst to kull gjennom faget i sitt skoleslag.
- 326 9.8. Elever med særskilt norskopplæring må få rett og plikt til å dokumentere hva de har lært
327 gjennom en standardisert norskprøve. Begrepet «tilstrekkelige norskerferdigheter» må
328 defineres tydelig i regelverket, og særskilt norskopplæring må gis av lærere med relevant
329 fagkompetanse.
- 330 9.9. Det bør innføres felles regler om at elever som følger ordinært løp i videregående skole, har
331 B1-nivå¹ i norsk, slik at de kan følge undervisningen og kommunisere med lærere og
332 medelever.

333

334 Like rammer for vurdering

335 Eksamens- og vurderingssystemene i norsk skole må være pålitelige og sikre at elevene
336 vurderes på likt grunnlag, og at hver elev blir vurdert ut fra sin faktiske kunnskap i faget.

Norsk Lektorlag mener:

- 337 9.10. Eksamen bør beholdes i norsk skole. Kvaliteten på eksamen sikres ved ekstern sensor.
338 Avgangsfag bør avsluttes med sentralt gitt eksamen med ekstern sensur. Både
339 ungdomstrinnet og videregående skole bør avsluttes med muntlig eksamen i minst ett fag.

¹ B1-nivå i det europeiske rammeverket for språk (CEFR) betyr at man kan forstå hovedpunktene i klar, standard tekst og tale om kjente emner som man møter ofte. Man skal også kunne skrive enkle sammenhengende tekster.

- 340 9.11. Eksamensordningene skal ha oppgavetyper som gjør det mulig for elever på alle nivåer å vise
341 kunnskap og kompetanse. Todelt skriftlig eksamen, med og uten hjelpemidler, kan bedre måle
342 kompetanse på alle nivåer og bør innføres i alle fag der det er mulig.
- 343 9.12. Både standpunktvurdering og alle eksamensformer skal være en individuell vurdering av
344 elevens kunnskaper og ferdigheter i faget. Eksamensordninger og oppgaveutforming må sikre
345 at det er eleven selv som får vist sin faktiske kunnskap og kompetanse i faget.
- 346 9.13. Nasjonale vurderingskriterier og -normer for både eksamens- og standpunktkarakterer må bli
347 mer presise. Lokal gitt eksamen trenger tydelige nasjonale retningslinjer.
- 348 9.14. Mappevurdering kan inngå i undervisningsvurderingen der faglæreren finner det egnet, men kan
349 ikke erstatte eksamen som objektiv kompetansesikring i skolen. Filming av muntlig eksamen
350 uttrykker mistillit til eksamensinstituttet og må kun tillates for å utvikle tolkningsfellesskap,
351 ikke som dokumentasjon for klager. Begge parter må kunne reservere seg mot filming.

352

353 10. Tilpasset opplæring for alle

354 Alle elever skal ha reell rett til tilpasset opplæring av kvalifiserte faglærere. Til
355 spesialundervisning trengs undervisningspersonale som både har fagkompetanse og
356 spesialpedagogisk kompetanse. God utviklingsstøtte krever at skoleeieren i tilstrekkelig grad
357 får andre profesjoner inn i skolen.

Norsk Lektorlag mener:

- 358 10.1 Tilpasset opplæring og vedtak om spesialundervisning må være gjennomførbart i lærernes
359 undervisningshverdag.
- 360 10.2 Alle elever skal ha faglærte undervisere. Muligheten til å bruke ufaglærte i unntakstilfeller må
361 fjernes.
- 362 10.3 Skoleeierens adgang til å unnlate å følge sakkyndig anbefaling om spesialundervisning må
363 innskrenkes.
- 364 10.4 God tilpasset opplæring for alle krever differensierte progresjonsbeskrivelser i fagenes
365 læreplaner som støtter lærerens arbeid for å tilpasse undervisningen til elever med ulikt
366 læringspotensial. Lærere på alle trinn må kunne bruke organisatorisk differensiering der de
367 mener det er pedagogisk hensiktsmessig.
- 368 10.5 Alle elever må ha reell rett til tilpasset opplæring. Opplæringsloven må tydeliggjøre retten
369 også for elever med høyt læringspotensial. Kompetansekrav for å undervise i alle fag vil være
370 avgjørende for om skolen er i stand til å tilrettelegge for alle elever.
- 371 10.6 Skolen bør få en modell på tre nivå med tilpasset undervisning, forsterket opplæring og
372 spesialundervisning. Modellen må gjelde gjennom hele opplæringsløpet og fange opp elever
373 som ikke følger læreplanenes progresjon. Kompetanseutvikling og veiledning av lærere tar tid
374 og må tas med i skolens tidsressursfordeling. Hjelpeapparatet rundt elevene må bruke språk
375 og terminologi som også foresatte og eldre elever kan forstå.
- 376 10.7 Gode fagmiljøer må ha en viss størrelse. Om skolens støttetjeneste desentraliseres, må
377 fagmiljøene sikres gjennom etablering av kommunale, regionale og nasjonale fagnettverk.

378 11. Læremidler på fagenes premisser

379 Godt utviklede læremidler er nødvendige verktøy i undervisningen. Læreren skal ha reell
380 påvirkning på valg og bruk av alle typer læremidler, som ekskursionsjoner, digitale læremidler og
381 lærebøker på papir. Læremidlene må ikke være utdatert.

Norsk Lektorlag mener:

382 11.1 Skoleeierens lovpålagte plikt til å skaffe læremidler av god kvalitet gjelder alle typer analoge og
383 digitale læremidler, også ekskursionsjoner.

384 11.2 Faglærere må ha reell påvirkning på hele skolens læremiddeltilbud, dette må ikke undergraves
385 gjennom pålegg om bruk av åpne ressurser som NDLA.

386 11.3 Myndighetene må utvikle kvalitetskriterier for læremidler i alle fag. Åpne læremidler eller
387 læringsressurser må tilfredsstillende de samme kvalitetskriteriene som kommersielle læremidler.

388 11.4 Statlige myndigheter og skoleeiere må ta ansvar for at det finnes et bredt tilbud av og gode
389 utviklingsmiljøer for norskspråklige digitale og analoge læremidler.

390 11.5 Skoleeiere som selv vil utvikle læremidler eller læringsressurser, må sette av tilstrekkelige
391 ressurser, avklare opphavsrett og sikre at læremidlene møter anerkjente kvalitetskriterier.

392 11.6 Faglæreren må selv styre utarbeidelse, bruk og eventuell deling av undervisningsopplegg.
393 Kvalitetskrav må også ivaretas ved organisert deling av lærerproduserte læremidler.

394 11.7 En felles digital tjeneste for vurdering av læremidler, basert på kvalitetskriterier, kan styrke og
395 utvikle profesjonaliteten når faglærere skal anbefale skolens innkjøp av læremidler.